

Український державний університет залізничного транспорту

Рекомендовано на засіданні
кафедри менеджменту, публічного
управління та HR-технологій
протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ Основи економіки транспорту

для здобувачів I рівня освіти (бакалаврського)

Галузь знань 27 Транспорт

Спеціальність 275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті)

Освітня програма Транспортний сервіс та логістика (ТСЛ)

Команда викладачів:

Лектори:

1. [Куделя Вікторія Іванівна \(кандидат економічних наук, доцент\)](#),

Контакти: +38 (057) 730-19-72; kudeliya@kart.edu.ua

2. [Яковенко Валентина Григорівна \(кандидат економічних наук, доцент\)](#), Контакти: +38 (057) 730-19-72

Години прийому та консультації: понеділок, з 14:10 –15:30

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 2 поверх, 216 аудиторія.

Веб-сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні ресурси:

<http://lib.kart.edu.ua/home.jsp?locale=uk>

Основи економіки транспорту посідає важливе місце в процесі підготовки і прийняття господарських рішень в галузі транспорту, є невід'ємною частиною системи управління економічною діяльністю транспортних підприємств, забезпечує науковість і обґрунтованість планування організаційно-економічних процесів залізниць та їх структурних підрозділів, є важливою частиною підготовки фахівців галузі, сприяє всебічному розвитку та поглибленню економічного мислення майбутніх економістів.

Ця дисципліна вивчає галузь з точки зору соціальних відносин, що виникають у процесі транспортного виробництва, досліджує прояви об'єктивних економічних законів, а також закономірності функціонування залізничного транспорту як сфери матеріального виробництва. Опанування теоретичними знаннями та навичками під час вивчення дисципліни дозволить спеціалістам на виробництві кваліфіковано вирішувати комплекс організаційних, економічних, технологічних, технічних завдань, вивчати і використовувати нові методи роботи на залізниці України, вміти самостійно розробляти норми і нормативи процесів виробництва тощо, що дозволяє структурувати і вирішувати економічні проблеми підприємств залізничного транспорту і, таким чином, забезпечувати його конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смислову компетентність (формування та розширення світогляду студента в області економіки транспорту, здатність до розуміння актуальності вдосконалення надання послуг на залізничному транспорті);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в галузі залізничного транспорту);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості про стан та розвиток залізничного транспорту України та підходи щодо їх покращення; оволодіння практичними навичками; здатність студента формувати цілі техніко-економічних досліджень з метою прийняття обґрунтованих економічних рішень, вміння знаходити шляхи вирішення проблемних ситуацій в процесі виробництва на підприємствах залізничного транспорту України);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області фінансово – економічної діяльності підприємств залізничного транспорту за допомогою сучасних методик розрахунку економічної ефективності та інформаційних технологій);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів в області наукових досліджень щодо задоволення потреб економіки і населення в перевезеннях з мінімальними витратами на пересування рухомого складу, вміння презентувати власні розрахунки та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійного прагнення самовдосконалення та самопізнання, шляхом використання набутих знань в практичній економічній та управлінській діяльності, виконання необхідних розрахунків за допомогою основних техніко – економічних показників перевізного процесу).

7. Компетентності та результати навчання у відповідності до «Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 27 – Транспорт, за спеціальністю 275 – Транспортні технології (за видами)», затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018р. № 1171

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/275-Transp.tekhn-za.vyd-bak.31.01.22.pdf>

ЗК 13	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
СК 09	Здатність оцінювати експлуатаційні, техніко-економічні, технологічні, правові, соціальні, та екологічні складові організації перевезень.
СК 13	Здатність оцінювати плани та пропозиції щодо організації та технології перевезень, складені іншими суб'єктами, та вносити необхідні зміни виходячи з техніко-експлуатаційних параметрів та принципів функціонування об'єктів та пристроїв транспортної інфраструктури, транспортних засобів (суден).

РН 06. Досліджувати транспортні процеси, експериментувати, аналізувати та оцінювати параметри транспортних систем та технологій.

РН 19. Пояснювати експлуатаційну, техніко-економічну, технологічну, правову, соціальну та екологічну ефективність організації перевезень.

Чому Вас має зацікавити поглиблене вивчення цього курсу?

На сьогоднішній день, незважаючи на зростання капітальних вкладень на залізничному транспорті, розміри наявних інвестицій недостатні для задоволення потреб технічного переоснащення залізничного транспорту. На залізницях прогресує тенденція до збільшення фізичного зносу й морального

старіння основних фондів. Становище ускладняється відсутністю реальної фінансової підтримки з боку держави.

У цих умовах, знання дисципліни «Основи економіки транспорту» стає обов'язковим в освіті студентів Українського державного університету залізничного транспорту.

Якщо вас цікавить наукові дослідження, що стосуються підвищення ефективності діяльності залізничного транспорту - вам потрібний саме цей курс!

Від здобувачів очікується: базові знання математики, економічної теорії, основ діючого законодавства, макроекономіки та мікроекономіки.

Під час вивчення курсу розглядаються питання, що стосуються ролі транспорту в прискоренні соціально-економічного розвитку країни; організації вантажних і пасажирських перевезень; організації праці і заробітної плати на залізничному транспорті; експлуатаційних витрат і собівартості перевезень і тарифна політика на залізничному транспорті.

Команда викладачів нашої кафедри будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з лютого по травень, дає студентам розуміння господарських процесів, які відбуваються на залізничному транспорті; вміння аналізувати ці процеси та виявляти тенденцію і визначати фактори, які впливають на їх зміну; а також вчить розробляти рекомендації для поліпшення процесів, які відбуваються під час господарської діяльності на залізничному транспорті.

Денна форма навчання:

Кількість кредитів ECTS – 4

Лекції – 20 годин.

Практики – 20 годин.

Самостійна робота – 60 годин.

Курс складається з однієї лекції раз у тиждень та одного практичного заняття раз у тиждень. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії.

Основи економіки транспорту /схема курсу/

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Теми курсу

- Тема 1. Об'єкт, предмет і зміст дисципліни «Основи економіки транспорту»
Тема 2. Техніко- економічні особливості та сфери раціонального застосування різних видів транспорту
Тема 3. Поняття про управління на залізничному транспорті. Планування вантажних і пасажирських перевезень.
Тема 4. Організація праці на залізничному транспорті
Тема 5. Продуктивність праці та шляхи її підвищення.
Тема 6. Організація оплати праці.
Тема 7. Експлуатаційні витрати та собівартість перевезень на залізничному транспорті
Тема 8. Основні фонди та оборотні кошти на залізничному транспорті.
Тема 9. Визначення економічної ефективності заходів на залізничному транспорті
Тема 10. Фінанси залізничного транспорту

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.mintrans.gov.ua; www.mtu.gov.ua
2. www.uz.gov.ua

3. : www.pz.gov.ua
4. URL:railway.lviv.ua
5. www.swrailway.gov.ua
6. www.odz.gov.ua
7. URL:www.dp.uz.gov.ua
8. : www.railway.dn.ua
9. www.ukrstat.gov.ua

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу

Тижні	Кільк. год.	Тема лекції	Кільк. год.	Тема практичних занять
1	2	Об'єкт, предмет і зміст дисципліни «Основи економіки транспорту»	2	Продукція та робота залізничного транспорту. Її вимірники.
2	2	Техніко- економічні особливості та сфери раціонального застосування різних видів транспорту	2	Світові тенденції розвитку різних видів транспорту
3	2	Поняття про управління на залізничному транспорті. Планування вантажних і пасажирських перевезень	2	Розрахунок річного плану роботи сортувальної станції
4	2	Організація праці на залізничному транспорті	2	Розрахунок контингенту працюючих
5	2	Продуктивність праці та шляхи її підвищення.	2	Розрахунок продуктивності праці.
Модульний контроль 1				
6	2	Організація оплати праці.	2	Розрахунок заробітної плати, річного загального фонду заробітної плати, середньомісячної заробітної плати.
7	2	Експлуатаційні витрати та собівартість перевезень на залізничному транспорті	2	Складання плану експлуатаційних витрат
8	2	Основні фонди та оборотні кошти на залізничному транспорті.	2	Складання калькуляції собівартості продукції станції
9	2	Визначення економічної ефективності заходів на залізничному транспорті	2	Визначення показників використання основних виробничих фондів та оборотних засобів.
10	2	Фінанси залізничного транспорту	2	Доходи, прибуток і рентабельність
Модульний контроль 2				
Залік з дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати два з 50 варіантів тем для написання реферату впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується 20 балів до поточного модульного контролю. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

№ з/п	Розділи індивідуального завдання	Кількість годин денна форма
1	Виявлення існуючих проблем розвитку залізничного транспорту	5
2	Оцінка ефективності та визначення шляхів вдосконалення функціонування системи управління на транспорті	3
3	Підвищення конкурентоспроможності залізниць	5
4	Пошук шляхів зниження витрат та підвищення якості надання послуг	5
5	Порядок фінансування основної діяльності підприємств залізничного транспорту.	2
6	Виконання курсової, контрольної роботи (КР)	40
	Разом	60

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. Максимальна сума становить 10 балів.

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). Максимальна сума становить 15 балів.

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.

Залік:

Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача .

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>.

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультиватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Питання до заліку

1. Розкрийте основну мету вивчення дисципліни «ОЕТ»?
2. Перелічити умови праці на залізничному транспорті, що відхиляються від нормальних.
3. Яким чином визначається фондвіддача, фондомісткість, фондоозброєність?
4. Що є об'єктом вивчення дисципліни «ОЕТ»?
5. У чому різниця між обліковим контингентом працівників і наявним?
6. Дайте визначення собівартості.
7. Що є предметом вивчення дисципліни «ОЕТ»?
8. Які розрізняють фонди робочого часу?
9. Приведіть формулу визначення собівартості приведених т-км.
10. Яка роль транспорту у виробництві продукції?
11. Дати визначення продуктивності праці.
12. Які методи визначення собівартості Ви знаєте?
13. Що містить у собі транспорт сфери обертання?
14. Одиниці вимірювання продуктивності праці
15. Розкрийте суть методу одиничних витратних ставок.
16. Що є продукцією транспорту?
17. Що таке приведена продукція?
18. Розкрийте суть методу розрахунку витрат по окремих статтях номенклатури витрат.
19. Розкрийте основні особливості транспортної продукції?
20. Назвіть методи визначення продуктивності праці?
21. Яким чином складається калькуляція собівартості перевезень вантажів і пасажирів?
22. Визначити різницю між тарифним і експлуатаційним вантажообігом?
23. Як підвищення продуктивності праці впливає на рівень собівартості перевезень?
24. Приведіть формулу залежності собівартості перевезень від обсягу перевезень.
25. Що таке Єдина транспортна система країни?
26. Принципи співвідношення продуктивності праці і заробітної платні.
27. Яким чином визначаються доходи від вантажних перевезень?
28. За якими показниками оцінюється доцільність застосування визначеного виду транспорту?
29. Принципи співвідношення продуктивності праці і контингенту.
30. Яким чином визначаються доходи від пасажирських перевезень?
31. Перелічити групи функцій які існують для ефективного функціонування перевізного процесу на залізничному транспорті.
32. В чому полягає трудовий метод?
33. Яким чином визначаються доходи від початкових та кінцевих операцій?
34. Які стадії включає процес управління залізничного транспорту?
35. В чому полягає натуральний метод?
36. Яким чином визначаються доходи від підсобно-допоміжної діяльності?
37. Надати загальну характеристику такому признаку управління, як багато вимірність.
38. В чому полягає вартісний метод?
39. Яким чином визначаються прибуток від вантажних та пасажирських перевезень?
40. Які Ви знаєте ключові елементи структури управління залізничного транспорту?

41. Що є вимірниками продуктивності праці по галузях господарства залізничного транспорту і галузевих структурних підприємствах?
42. Що таке тарифи на залізничному транспорті та як вони діляться?
43. Надати загальну характеристику соціально-психологічним методам управління? 44. Назвіть шляхи підвищення продуктивності праці
45. Принципи пільгового тарифоутворення?
46. Назвіть недоліки існуючої системи управління залізничного транспорту?
47. Поняття і види заробітної плати.
48. На які послуги тарифи встановлюються залізничним транспортом самостійно?
49. Що передбачає організаційна структура управління залізничного транспорту?
50. З яких елементів складається тарифна система оплати праці.
51. Як диференціюються вантажні залізничні тарифи?
52. Перелічить основні принципи управління залізничного транспорту
53. Назвіть форми оплати праці, область їх призначення.
54. Як диференціюються пасажирські залізничні тарифи?
55. Які показники плану вантажних перевезень відносяться до об'ємних?
56. Назвіть і коротко охарактеризуйте відрядну систему оплати праці.
57. Назвіть недоліки формування залізничних тарифів.
58. Назвіть якісні показники плану вантажних перевезень.
59. Назвіть і коротко охарактеризуйте погодинну форму оплати праці.
60. Які основні напрями вдосконалення тарифів Ви знаєте?